

Voordracht door Bauke Leijenaar tijdens de uitreiking van de Branco van Dantzig prijs 2009

NVLF-congres 6 november 2009

Christa te Winkel, Bauke Leijenaar

Op het moment dat deze toespraak geschreven is was het nog gissen naar het oordeel van de jury en de toelichting op de toekenning van de Branco van Dantzigprijs.

Naar wie is de prijs vernoemd?

Branco van Dantzig, een van de grondleggers van de Logopedie in Nederland en oprichter van de NVLF. Wat wilde Branco van Dantzig in 1927 met de oprichting van de NVLF bereiken (uit: jaarverslag 1928)? Deze punten zijn nog steeds actueel:

- Logopedie betaald door Ziekenfondsen;
- Congressen met vele voordrachten op gebied Logopaedie en Phoniatrie;
- Een Opleiding voor spraakleeraren, zoowel theoretisch als praktisch en op wetenschappelijke basis gebaseerd.

Wij hebben een project uitgevoerd in opdracht van de gemeente Enschede met als doel een taaldiagnostiekprotocol te ontwikkelen voor kinderen van achttien maanden tot en met de basisschool.

Het resultaat past in een reeks projecten vanuit de Opleiding Logopedie en het Lectoraat Transparante Zorgverlening van de Hanzehogeschool Groningen zoals Nederlands ondersteund met Gebaren, PTG, multidisciplinair handelen in een kinderpraktijk, Taalexpert en nu PTE. Het PTG is ontwikkeld van 2004-2006 en voordat het nieuwe taalprotocol definitief ingevoerd werd, hebben we een pilot gedaan met ruim zeshonderd kinderen om te bezien of de nieuwe aanpak werkte. Rond de 6 procent van de kinderen bleek daarbij een taalachterstand te hebben, een percentage dat goed overeenkomt met cijfers uit de literatuur.

Wij hopen dat de toekenning van de prijs gebaseerd is op de manier waarop PTE aansluit op en een voorloper is van een aantal actuele ontwikkelingen in de logopedie. Op deze manier willen wij logopedisten stimuleren ondernemend te zijn. Ze een voorbeeld geven hoe logopedisten op scholen hun werkveld kunnen uitbreiden. Hun deskundigheid op een andere manier kunnen inzetten aansluitend bij recente ontwikkelingen in ons vakgebied. Net als Branco van Dantzig die zich toen al inzette voor de professionalisering en verwetenschappelijking van de logopedie.

In een op 1 oktober 2009 verschenen rapport, in opdracht van de SRO, getiteld 'De arbeidsmarktbehoefte aan logopedisten' (uitgevoerd door Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt) worden een aantal ontwikkelingen in de logopedie op een rij gezet.

- Verschuiving van 2^e lijnszorg naar 1e lijnszorg, zoals van schoollogopedie naar vrije vestiging: logopedisten op scholen tonen niet altijd, of soms onvoldoende, aan wat het effect van hun logopedische interventies zijn ge-

weest; gemeentes of scholen besluiten te bezuinigen en huren vrijgevestigd logopedisten in.

- Een groeiende samenwerking met andere disciplines en aandacht voor ketenzorg.
- Aandacht voor evidence based werken, het werken met methoden, werkwijzen en instrumenten die zich bewezen hebben.
- Het monitoren van kinderen of patiënten met als doel het effect te meten van de behandelmethode of het protocol door onderzoek te doen.

Het is niet meer mogelijk om jaren achteruit te leunen en deze ontwikkelingen te negeren. Vooral voor de logopedisten die op scholen werken vanuit de gemeente, JGZ of de GGD is het vijf voor twaalf. Een recente quote van een collega werkzaam in deze sector vlak voor de momenten dat alle vijfjarigen gescreend worden: "Ach, het is wel druk als we alle vijfjarigen gaan screenen maar ik ben er zo aan gewend". Op mijn vraag of het instrument dat ze gebruikten wel valide was of betrouwbaar is: "We gebruiken het (TSI) al jaren en het is ons destijds aanbevolen door de NVLO". Dat zegt genoeg.

In de afgelopen zomer zeilde ik op de Oostzee, er stond een lichte bries 2-3 Bft, de grote gennaker stond op en zo zeilden we relaxed. Echter als zeezeiler moet je altijd alert zijn en turend naar de horizon zag ik snel donkere wolken verschijnen. Op de marifoon kwam een waarschuwing binnen voor onweer en windstoten. Het sein om de gennaker binnen te halen, de stormfok bij te zetten en een reef in het grootzeil te zetten. Zo waren we bestand tegen het veranderende weer. U begrijpt de metafoor. Blijf alert en neem initiatief bij naderende veranderingen.

In mei 2008 voerde ik een oriënterend gesprek met Jan van Esseveld, senior beleidsmedewerker van de gemeente Enschede. Mede aangestuurd door de logopedisten van JGZ (Jeugdgezondheidszorg) en de Regiegroep Taalbeleid vroegen zij aan het lectoraat om een opzet te maken voor een taalprotocol met de volgende doelen:

1. Het opzetten van een diagnostisch protocol voor kinderen met taalproblemen vanaf achttien maanden;
2. Toeleidingsprotocol VVE en schakelklassen;
3. Optimale benutting logopedie;
4. Implementatieplan.

We maakten een offerte voor de gemeente en gingen voortvarend aan de slag. We startten in september 2008 met een aftrapbijeekoms in Enschede. Een grote representatieve groep uit het werkveld formuleerde knelpunten en wen-

sen ten aanzien van de zorg voor kinderen met taalachterstanden. Aanwezig waren: logopedisten, leerkrachten uit het basis en speciaal onderwijs, kinderopvangorganisaties, consultatiebureauartsen en verpleegkundigen, onderwijsadviesbureaus en leden van de Regiegroep Taalbeleid.

Er werd een projectgroep ingesteld vanuit alle voorgenoemde geledingen en samen met hen kwamen wij elke drie à vier weken bij elkaar om stap voor stap toe te werken naar een uniform gedragen taalprotocol. Dat was niet altijd gemakkelijk, het leek af en toe op de processie van Echternach. (Dat waren we wel gewend toen we samen met de GGD Groningen en JGZ aan het Protocol Taaldiagnostiek Groningen werkten van 2004-2006.)

Er wordt namelijk een andere inzet gevraagd van met name consultatiebureauartsen en logopedisten, met andere taalscreenings- en taaldiagnostiekinstrumenten en nieuwe overlegvormen.

Samengevat: Er zijn twee protocollen ontwikkeld waarbij gekozen is voor een integrale of een geïntegreerd aanpak van taaldiagnostiek voor kinderen vanaf achttien maanden. Het ene taalprotocol geldt voor Nederlandstalige kinderen en het andere voor anderstalige kinderen.

Na de screening met van Wiechen en SNEL op twee- en driejarige leeftijd, volgt bij niet-pluis de 1^e fase diagnostiek door de logopedist met de afname van de Taalstandaard en de beoordeling van de lexilijsten of lexiconlijsten. Vervolgens krijgen ouders adviezen voor gerichte taalstimulering, verwijzing naar multidisciplinaire 2e fase diagnostiek, de VVE of schakelklassen.

Het PTG en het PTE zijn in zijn geheel terug te vinden op www.taalexpert.nl onder Ketenzorg.

Tegelijkertijd past enige relativering als je kijkt naar deze dove kinderen in Tanzania. Kinderen bij wie pas op zesjarige leeftijd of nog later vastgesteld wordt dat ze niet goed horen en het geluk hebben dat wij deze school kunnen financieren.

De prijs draag ik op aan Saskia Tien, die als logopedist bijna twee jaar met meloelose energie haar kennis heeft gegeven aan de dove kinderen in Dodoma, Tanzania. Zij overleed op 30 april 2009 ten gevolge van een noodlottig ongeval.

Ten slotte

Dit project was niet mogelijk geweest als de logopedisten op scholen in Groningen en in navolging de logopedisten in onder andere Amsterdam en nu in Enschede, gekozen zouden hebben voor het aanhouden van hun bestaande werkwijze. Zij namen initiatief en kozen voor een andere aanpak gericht op preventie, stimulering van taalontwikkeling op jonge leeftijd en het inzetten van deze nieuwe werkwijze met andere disciplines.

Het afronden van deze projecten waarbij kinderen met taalverwervingsproblemen zo vroeg mogelijk worden opgespoord, heeft de nodige energie gekost van vele professionals. Nader longitudinaal onderzoek naar de effecten van de protocollen moet worden uitgevoerd om het bewijs of de evidence daarvan aan te tonen.

Wij danken allen die hebben meegewerkt aan de totstandkoming van de protocollen in Groningen en Enschede, maar speciaal Tita Klimp en Marleen Weggemans, logopedisten bij de GGD Groningen, Diana van der Mark namens de logopedie in Enschede en uiteraard Christa te Winkel met wie ik professioneel maar ook persoonlijk zo goed heb mogen samenwerken.

Locked In?

Is communicatie niet mogelijk als gevolg van een CVA, een hoge dwarslaesie, een hersenstaminfarct of ALS?

Wij zoeken naar een passende oplossing.

HE Servis

Een helpende hand bij de zoektocht naar een communicatiemiddel.

Specialist in communicatie-apparatuur voor het Locked In Syndroom en meervoudig zwaar gehandicapten.

HE Servis
Donauring 83
5463 AC Veghel
info@heservis.nl
www.heservis.nl

Brainfingers:
EMG EOG EEG

SIDE:
communiceren, e-mail,
www en TV op je PC.

Advies, verkoop,
verhuur

PMD661 Portable SD Recorder

Capturing broadcast-quality audio, PMD661 is compact enough for handheld use, yet large enough to accommodate two XLR microphone inputs, making it ready for any recording situation.

Features

- Rugged, handheld design with tripod mount
- Over 5 hours of field recording with 4 AA batteries*
- One-touch recording and transport controls
- USB 2.0 port for easy file transfer
- 16 or 24-bit digital recording at 44.1/48/96 kHz
- Uses stable, reliable SD or SDHC memory cards
- WAV (Broadcast WAV File) or MP3 recording format
- Large, easy-to-read OLED display
- 2 XLR mic/line inputs with +48V phantom power
- S/PDIF digital input, plus a spare 1/8" stereo line in
- RCA stereo line level outputs
- 1/4-inch headphone jack with volume control
- Built-in stereo playback speakers
- Pitch control and skipback functions for transcription playback

*Battery life subject to conditions

www.dm-pro.eu

Professionally distributed by D&M Pro Europe - Tel: 0547-382500

marantz
PROFESSIONAL